

(NE)PRIKLAU

(In)dependent

SOMO ŠIUO

Contemporary

LAIKINIC

Art

Savivaldos ir iniciatyvos Lietuvoje 1987 – 2011 m.

Artist-run Initiatives in Lithuania 1987-2011

MENO IS

Histories

TORI JOS

Sudarytojai / Edited by
Vytautas Michelkevičius & Kęstutis Šapoka

(Ne)priklausomo šiuolaikinio meno istorijos / (In)dependent Contemporary Art Histories

Savivaldos ir iniciatyvos Lietuvoje
1987–2011 m. / Artist-run Initiatives in
Lithuania 1987-2011

LTMKS, 2011

UDK 7.038(474.5)(091)

Ne-131

Knygos sudarytojai / Editors: Vytautas
Michelkevičius ir Kęstutis Šapoka

Dizainerė / Designer: Laura Grigaliūnaitė

Vertėjas / Translator: Jurij Dobriakov

Teksto redaktoriai / Proofreaders: Akvilė
Rėklaitytė, Jurij Dobriakov

Sudarytojų nuomonė ne visada sutampa su
tekstų autorių nuomone, bet todėl ir įdomu
diskutuoti bei pasakoti ir klausytis istorijų /
The editors' opinion not necessarily coincides
with that of the contributors, but this is
precisely what makes engaging in discussions,
as well as telling and listening to stories,
interesting

© Lietuvos tarpdisciplininio meno kūrėjų
sąjunga (LTMKS), Vilnius, 2011

© Lithuanian Interdisciplinary Artists'
Association, Vilnius, 2011

ISBN 978-9955-9362-4-4

Turinys / Table of contents

- 8** Metus trukęs pokalbis apie knygą, istorijų rašymą, įsivaizduojamas ir tikras (ne)priklausomybės kovas Lietuvos meno scenoje. Vytautas Michelkevičius ir Kęstutis Šapoka

Tekstai

- 30** Kas skaičiuoja nepriklausomo meno dešimtmečius? Skaidra Trilupaitytė
- 58** „Imk videokamerą ir trauk per pasaulį“. Apie videomeno pradžią Lietuvoje. Danutė Gambickaitė
- 74** Sutemų perlai. Monika Krikštošpaitytė
- 84** Savivalda kaip būseną. Neringa Černiauskaitė
- 100** Alytaus meninė savimonė po 1990-ųjų. Redas Diržys
- 114** Kaip paaiškinti sau meno vadybą, arba akla višta tamsiame kambaryje be interneto. Anonimė

- 8** A yearlong conversation about the book, writing of histories, and imaginary and real struggles for independence in the Lithuanian art scene. Vytautas Michelkevičius and Kęstutis Šapoka

Texts

- 30** Who is counting the decades of independent art? Skaidra Trilupaitytė
- 58** “Take a video camera and roam the world”. The beginnings of Lithuanian video art. Danutė Gambickaitė
- 74** Twilight Pearls. Monika Krikštošpaitytė
- 84** Self-governance as a state of mind. Neringa Černiauskaitė
- 100** Alytus's artistic self-consciousness in the 1990s. Redas Diržys
- 123** Explaining arts management to yourself,
Or
a blind chicken in a dark room with no internet connection. The anonymous

126 Institucijoje ir už jos ribų:
nepriklausomos meno erdvės
Estijoje. Airi Triisberg

126 In and Out of the Institution:
Independent Art Spaces in Estonia.
Airi Triisberg

Pokalbiai

140 Pokalbis su Šarūnu Naku

148 Pokalbis su Arūnu Dikčiumi

154 Pokalbis su Linu Liandzbergu ir
Džiugu Katinu

168 Pokalbis su Nomedu ir Gediminu
Urbanais

198 Pokalbis su Svajone ir Pauliumi
Stanikais

208 Pokalbis su Henriku Gulbinu

214 Pokalbis su Gintaru Šepučiu

226 Pokalbis su Gintaru Znamierowskiu
ir Algiju Ramanausku

238 Pokalbis su Donatu Jankausku
(Duoniu)

244 Pokalbis su Evaldu Dirgėla ir Justinu
Vaitiekūnu

252 Pokalbis su Roku Dovydėnu

262 Pokalbis su Mindaugu Gapševičiumi

268 Pokalbis su Dariumi Vaičekausku ir
Vladu Balsiu

276 Pokalbis su grupe „Cooltūristės“

Conversations

146 Conversation with Šarūnas Nakas

152 Conversation with Arūnas Dikčius

164 Conversation with Linas Liandzbergas
and Džiugas Katinas

192 Conversation with Nomedas and
Gediminas Urbanas

206 Conversation with Svajonė ir Paulius
Stanikas

212 Conversation with Henrikas Gulbinas

224 Conversation with Gintaras Šeputis

236 Conversation with Gintaras
Znamierowski and Algis
Ramanauskas

242 Conversation with Donatas
Jankauskas (Duonis)

250 Conversation with Evaldas Dirgėla

260 Conversation with Rokas Dovydėnas

266 Conversation with Mindaugas
Gapševičius

274 Conversation with Darius
Vaičekauskas

284 Conversation with *Cooltūristės*

286 Pokalbis su Algiu Lankeliu ir
Audriumi Novicku

298 Conversation with Algis Lankelis ir
Audrius Novickas

Renginiai

304 1994
Instaliacija name

308 Skulptūra Senamiestyje

312 1995
Sau ir kitiems

316 Kasdienybės kalba

322 1996
Pamiršta dabartis

332 1997
Menininkų sąskrydžiai Telšiuose

338 1999
Garsas + Vaizdas

342 Butas

350 2000
Patirties kontūrai

354 Būti naudingam

358 2001
Šviesa

366 Šiuolaikinio meno paroda reklami-
niuose stenduose Vilniuje ir Kaune

370 2002
Baimės

376 2005
Antano Mončio dienos Palangoje

Events

304 1994
Installation in the House

308 Sculpture In The Old Town

312 1995
For Yourself And Others

316 Mundane Language

322 1996
The Forgotten Present

332 1997
Artist's Symposiums In Telšiai

338 1999
Sound + Image

342 Apartment

350 2000
The Contours of Experience

354 To Be Useful

358 2001
The Light

366 Contemporary Art Exhibition on
Billboards in Vilnius and Kaunas

370 2002
Fears

376 2005
Antanas Mončys Days in Palanga

- 380** 2006
U-Fest
- 382** „Čia-Ten“ piešiniai
- 384** 2007
Lietuva ir Ukraina
- 386** 2008
Nuo idejos iki reprodukcijos
- 388** 2009
Meno mašina
- 390** 2010
Independent Drawings Gig 6
- 392** Sutemom
- 394** Atviros tarpdisciplininių
menininkų studijos
- 398** 2010–2011
Evaldas Jansas TV
Letmekoo.lt TV = Leiskmanku
kuoti.lt TV
- 404** 2011
„WebJS“ rezidencijos ir
performansas VDA Nidos meno
kolonijoje
- 406** Bendrabūtis

Radiniai

- 412** Neišleistas LTMKS žurnalas
„Tekstai“
- 418** Grupė „Prarastoji karta“

- 380** 2006
U-Fest
- 382** Here – There Drawings
- 384** 2007
Lithuania and the Ukraine
- 386** 2008
From Idea to Reproduction
- 388** 2009
Art Machine
- 390** 2010
Independent Drawings Gig 6
- 392** For Twilight
- 394** Open Studios of Interdisciplinary
Artists
- 398** 2010–2011
Evaldas Jansas TV
Letmekoo.lt TV = Leiskmanku
kuoti.lt TV
- 404** 2011
WebJS residencies and performance
at VDA Nida Art Colony
- 406** Bendrabūtis

Lost and found

- 412** Unpublished LTMKS magazine
„Texts“
- 418** The group *Prarastoji karta* (*Lost
Generation*)

420	Menas kaip priedanga. Evaldas Dirgėla	420	Art as a Front. Evaldas Dirgėla
422	Kas rašo šiuolaikinės dailės istoriją. Dovilė Tumpytė	422	Who is writing history of contemporary (fine) art. Dovilė Tumpytė
426	Be galerijos, be kuratorių. Pokalbis su Jonu Zagorsku	433	Without Gallery, Without Curators: Conversation with Jonas Zagorskas
434	Keletas pastabų apie tarpdisciplininį meną. Kęstutis Šapoka	434	A Few Remarks on Interdisciplinary Art. Kęstutis Šapoka
440	Tekstų autoriai	440	Text Authors
443	Vardų rodyklė	443	Index of Names

Metus trukęs pokalbis apie knygą, istorijų rašymą, įsivaizduojamas ir tikras (ne) priklausomybės kovas Lietuvos meno scenoje / A yearlong conversation about the book, writing of histories, and imaginary and real struggles for independence in the Lithuanian art scene

Vytautas Michelkevičius

Kęstutis Šapoka

Vytautas Michelkevičius: Kęstai, bandau prisiminti, nuo ko prasidėjo šio leidinio gimimas, bet kol kas blykstelį tik tokios priežastys, kurias būtų galima pavadinti Lietuvos meno ir kultūros politika. Pirmiausia – mano tapimas nauju LTMKS pirmininku ir dėl to kilęs noras permąstyti sąjungą, jos tikslus, prasmę ir istoriją. Su tuo susijęs seniai man kirbėjęs klausimas, kodėl Lietuvoje praktiškai nėra menininkų valdomų erdvių ir menininkų kuruojamų iniciatyvų. Nors atsakymą iš dalies buvau radęs po mano vestų kūrybinių dirbtuvių apie galeriją ir išleidus leidinį „Galerijos žurnalas“ (2008). Lietuvos menininkai

Vytautas Michelkevičius: Kęstas, I am trying to remember how the idea of this publication was born, but so far I can recall only the following reasons, which can be viewed as related to Lithuanian art and culture policy. First of all, it is my becoming the new chairman of the Lithuanian Interdisciplinary Artists' Association (LeTMeKoo stands for the Lithuanian abbreviation LTMKS and at the same time is a funny phrase coined by one of the members' artist Evaldas Jansas) and the resulting desire to rethink the association, its objectives, meaning, and history. Related to this is the question that has long puzzled me: why are there practically no

Vardų rodyklė / Index of Names

Laužiniuose skliaustuose nurodyti iliustracijų puslapiai / Page numbers of illustrations are provided in square brackets

Adjukovic, Aleksandrija **382**

Akstinas, Gediminas **308, 316, 322, 338, 342, [365], 358**

Aleksa, Danas **292, 293, [367], 409**

Aleksa, Marius **350**

Allen, Heather **322**

Alminas, Ramūnas **46, 304, 332**

Andrašius, Kęstutis **190, 197, 262, 263, 264, 265, 266, 338**

Andrijauskas, Adolfas **332**

Andrijauskas, Antanas **20, 21**

Andrijauskas, Tomas **70, 71**

Andriulytė, Algė **256, 259, 437, 425**

Andriušytė-Žukienė, Rasa **199**

Andriuškevičius, Aleksas **63, [70], 219**

Andriuškevičius, Alfonsas **38, 39, 45, 77, 78, 81, 82, 83, 108, 109, 110, 163, 200, 221, 281, 287, 288, 299**

Andziulis, Aurelijus **332, 333, 422**

Anglickaitė, Akvilė **278, 285**

Aničas, Valdas **358**

Anonimas/ė **114-125, 442**

Antanavičius, Valentinas **295**

Antonioni, Michelangelo **87**

Arbas, Kimo **210**

Arlauskas, Paulius **63**

Artel, Rael **129, 131, 132, 133, 134, 137**

Astahovska, Ieva **439**

Atsuktuvus (Nėrius Pečiūra) **173**

Augutis, Linas **183, 196, 342**

Babenskas (Babinskas, Egmontas) **63, 223**

Bagdžiūnaitė, Agnė **89, 91, 390**

Bagdonavičius, Jonas **252**

Bacon, Rachel **390**

Baker, Rachel **188**

Balakauskas, Osvaldas **174**

Balčikonis, Justinas **358**

Baltušnikas, Aistis **409**

Balsys, Vladas **268-275, 333**

Baranauskas, Marius **71, 72**

Bareikis, Aidas **51, 151, 171, 172, 175, 186, 193, 217, 290**

Barysas-Baras, Artūras **67, 68, 69, 70, 176, 210**

Baradinskienė, Rasa **358**

Barilaitė, Jurga **245, 256, 338, 342, 350, 409**

Barthes, Roland **281, 427**

Bartulis, Vidmantas **142**

Bastys, Darius **49, 183, [186], 196, 342, [343], 350, 409**

Bartkus, Ray **390**

Builovas, Artūras **143**

Baublys, Artūras **63, 219, 222**

Baublienė, V. **65**

Baudrillard, Jean **94, 427**

Bauman, Zygmund **91**

Beinaravičius, Augustinas **54, 187, 322, [331], 358**

Belenok, Piotr **230, 231**

Bennett, John W. **86**

Bhabha, Homi **180**

Biesenbah, Klaus **175**

Binkis, Viktoras **350**

Blažytė, Rima **247, 248, 251**

Blondeau, HF **332, [331]**

Bložė, Vytautas **151**

Bluvšteinas, Dovydas **180**

Bogdanas, Konstantinas (jaun.) **252, 256, 260, 342, 390, 424**

Bois, Yve-Alain **434**

Bong, Hong o **160, 166**

Boulez, Pierre **171, 174**

Bourriaud, Nicolas **437**

Brautigan, Richard **84**

Brawn, Sam **322**

Brodskis, Josifas **76, 77**

Broeckmann, Andreas **186, 188**

Bučas, Audrius **293**

Budrecka, Emilija **338**

Budrys, Romualdas **295**

Bulatov, Erik **230**

Bulavas, Aigris **72**

Burgin, Victor **437**

Busslinger, Erich **221**

Būda, Darius **333**

CHOkolad **350**

Cholina, Anželika **176**

Citvarienė, Daiva **293**

Coy, Phillip **322**

Colishow, Matt **183**

Coolturistės **4, 53, 276-285, 440, 441**

Cosic, Vuk **188**

Cukermanas, Eugenijus Antanas **287, 288**

Čeikauskas, Vyngantas **110**

Čejauskaitė, Eglė **333**

Čekuolytė, Ramunė **256**

Čepaitė, Zita **180**

Čeponytė, Aida **183, 342**

Černiauskaitė, Neringa **84-98, 390, 409, 440**

Čiuta, Darius **338**

DAMOI **338, 350**

Danilevičius, Tomas **95**

Danto, Arthur **436**

Dargis, Romualdas **332**

David, Catherine **188**

DDD **49, 338**

Derrida, Jacques **92, 427**

Dickie, George **435**

Dikčius, Arūnas **3, 71, 72, 142, 148-153, 172**

Dikčiūtė, Snieguolė **72, 223**

Didžiapetris, Gintaras **277**

Dilka, Vincas **232**

Dirgėla, Evaldas **4, 26, 244-251, 420-421**

Diršė, Saulius **257, [356], 358, 409**

Diržienė, Indrė **[109], 110**

Diržys, Redas **33, 34, 53, 57, 108, 110, 161, 167, 239, 272, 280, 436, 441**

Dobilas, Žilvinas **26, 428**

Dobriakov, Jurij **1, 18, 90, 98**

Donskis, Leonidas **62, 180**

Dovydenaitė, Jurga **252**
Dovydenas, Rokas **4, 252–254, 257, 260, 350, 358, 409, 424**
Dubinskaitė, Renata **60**
Duchamp, Marcel **78, 435**
Dumikas, Andrius **333**
Dvigubas Mėnulis **338**
Dzūkas **150**

Eleganza, Mother **390**
Ektermann, Maarin **132, 133**
Emin, Tracey **183**
Erlacher, Agata **85**
Erminas, Andrius **[240], 332**
Erminas, Nerijus **332, 333**
Ežerskis, Modestas **217, 218**

Fellini, Federico **69, 70, 87, 215**
Foucault, Michel **427**
Frėjus, Edmundas **210**

Gabel, Jeff **390**
Gaidamavičiūtė, Rūta **71, 72, 149**
Gailius, Dainius **110**
Gailius, Gintaras **332, 333**
Gailluvenė, Vaidilė **110**
Galouzo, Egor **254**
Gambickaitė, Danutė **58–73, 392, 441**
Gapševičius, Mindaugas **4, 176, 183, 257, 262–267, 405, 409**
Garbačiauskas, Algis **316, 342**
Gabrāns, Gints **17, 18**
Garbštienė, Laura **26**
Garančs, Jānis **18**
Gasiūnas, Jonas **41, 338**
Gasperaitis, Gytis **72**
Gečas, Vincentas **200**
Gečiauskas, Tomas **217**
Gedminas, Arūnas **110**
Gelažiūtė, Eglė **338, 342**
Gerasimavičius, Darius **289, 294, 296, 338, 370**
Gerlikas, Antanas **85**
Germanavičius, Vytautas **71, 72**
Gintalaitė, A. **259**
Godard, Jean-Luc **87, 215**
Golovanov, Dima **350**
Gorbačov, Michail **179**
Goštautienė, Rūta **71, 72**
Gotesmanas, Arkadijus **338, 342**
Grantis, Andreis **350**
Gražinis, Romas **342**
Gražys, Audrius **338**
Greenberg, Clement **434**
Grigaitė, Ona **199, 202, 207**
Grigaliūnaitė, Laura **1**
Grigoravičienė, Erika **43, 175**
Grigoravičius, Saulius **175, 180, 183, 195, 196, 156, 158, 203**
Grunskis, Tomas **350**
Gruodis, Karla **59, 75, 76, 180, 219**
Gruodytė, Vita **71, 72**
Grušnys, Hubertas **226**
Gudaitis, Arūnas **350**
Gudelis, Simonas **273**
Gulbinas, Henrikas **4, 62, 63, [63], 70, 71, 208–213, 219**
Guokas, Arūnas **333**
Gustavsson, Johan **390**
Gutauskas, Tadas **338**

Härm, Anders **133, 134, 136**
Heine, Heinrich **175**
Hentz, Mike **159, 160, 166**
Hirvi, Maria **181, 195**
Hlavina, Tomas **322**
Hoyas, Martine **322**
Hoover, Nan **219, 225**

Jablonskis, Linas **390, 409**
Jablonskienė, Lolita **42, 44, 47, 183**
Janiczek, Martin **322**
Jankauskas, Audrius **272, 275**
Jankauskas, Donatas (Duonis) **4, 49, 53, [107], 110, 238–243, 293, 312, 316, 332, 333, 342, 358, [422], 422, 424**
Jankus, Karolis **350**
Jankūnas, Vytenis **390**
Jansas, Evaldas **6, 9, 52, 53, 59, 183, [185], 196, 161, 166, 203, 221, 227, 239, 277, 278, 285, 289, 296, 298, 316, 332, 338, 342, [343], 350, [366], 398, 399, 409, [438]**
Januševičius, Benediktas **245**
Janušonis, Audrius **110**
Janušonienė, Margarita **110**
Jarmalavičius, Sigitas **358**
Jasaitė, Atėnė **[239], 333**
Jasionis-Briedis, Martynas **110**
Jasiukonis, Paulius **210**
Jatkevičius, Hilbertas **110**
Jaukkuri, Maaret **181, 195**
Javaitis, Juozas **66**
Jeremijenko, Natalie **188**
Johansons, Voldemars **17, 18**
Johnson & Johnson **135**
Jurėnaitė, Raminta **47, 150, 158, 202, 203, 287, 288, 299**
Jurgutis, Vytautas **338**
Jurkšaitytė, Patricija **186, 289, 312, 342**
Juškevičiūtė, Rasa **85**
Juzeliūnas, Julius **151**
Juzeliūnas, Tomas **150, 172**
Juzikėnas, Liutauras **262, 266**
Judickas, Martynas Algis **110**
Judd, Donald **437**
Jupp, Caroline **322, [328], [330]**

Iga, Juko **350**
Iļās, Yrki **181, 182, 195**
Imbrasas, Audronis **180, 291**
Inčūraitė, Kristina **59, 265, 350**
Irshaid, Nabila **254**

Kabakov, Ilja **230**
Kabelis, Ričardas **71, 72, 142, 151**
Kačinskaitė, Aida **257, 259**
Kadarsz, Magde **426**
Kamui, Alberas **114, 116, 119**
Kanapeckas, Saulius **272, 275**
Karalius, Šarūnas **338**
Karalius, Gediminas **171, 179, 195, 218, 224**
Kard, Elin **133, 134, 136**
Karosas, Gintaras **218, 224**
Kartanas, D. **304**
Karvelis, Arvydas **272, 275**
Karvelis, Ugnė **209**
Kasilovska, Agnė **280, 285**
Kasparavičiūtė, Benigna **26, 27**
Kasputienė, Leila **186, 289**
Kašpirovskis, Anatolijus **79**

Katinas, Linas Leonas **215, 216, 217, 219**
 Katinas, Džiugas **4, 63, 172, 173, 175, 180, 183, 184, 179, 196, 154–167, 217, 292, 293, 294, 299, 301, 312, [315], 342, 350, 358**
 Kavaliauskas, Laisvūnas **418**
 Kavaliauskas, Marius **220, 221**
 Kavaliauskas, Rimas **218, 219, 224, 225**
 Kažemėkas, Gintaras (Gintautas) **72, 173, 193**
 Kažukauskas, Jonas **247, 251**
 Keller, Raul **135**
 Kelmickas, Edmondas **62, 63, 209**
 Kempinas, Žilvinas **51, 183, 186, 196, 289**
 Kėdainis, Juozas **171, 193**
 Kinčinitis, Virginijus **53, 296, 338, 424**
 Kiškūnaitė, Laimė **63**
 Kižys, Svajūnas **46, 304**
 Kiwa **135**
 Kybartas, Stashu **221**
 Klajumienė, Dalia **437**
 Kliaugienė, Gražina **175**
 Klimaitė, G. **259**
 Klimašauskas, Valentinas **87**
 Klimavičius, Romas **62, 63, 209, 418**
 Kluitenberg, Erik **186**
 Koivisto, Kaisu **322**
 Kolodzei, Tatiana **230**
 Koons, Jeff **185**
 Koršunovas, Oskaras **180**
 Kosuth, Joseph **437**
 Kozloviėnė, Laimutė **358**
 Kraptavičius, Gintas **338**
 Krauss, Rosalind **436**
 Kreivytė, Laima **53, 80, 81, 82, 83, 118, 124, 252, 254, 256, 260, 281, 424**
 Kreuger, Anders **204**
 Kriauciūnas, Vytautas **214**
 Krikštopaitytė, Monika **74–83, 281, 441**
 Krutinis, Vaclovas **291**
 Kuginis, Gintaras **293**
 Kuizininė, Ieva **264**
 Kuizinas, Kęstutis **18, 19, 42, 75, 105, 170, 177, 200, 203, 204, 291, 422, 428**
 Kulik, Oleg **160**
 Külm, Neeme **133, 134, 136**
 Kumetaitis, Giedrius **222, 312**
 Kunčius, Herkus **175, 185, [162], [163], 164, 166**
 Kundrotas, Deivis **333**
 Kutavičius, Bronius **141**
 Kuzemczak, Paul **322**
 Kviliūnas, Andrius **49, 338, 350, 405**

 Laimre, Marco **133, 134, 136**
 Laivys, Juozas **26, 94, 95, 96, 97, [99], 271, 296, [367]**
 Landsbergis, Vytautas **149, 150, 153, 173**
 Landsbergytė, Jūratė **71, 72**
 Landzbergas, Žilvinas **85, 88, [241], 333**
 Lankelis, Algis **4, 12, 13, 22, 23, 49, 53, 171, 179, 186, 187, 239, 254, 286–301, 308, [311], 316, 322, 333, 342, 350, 358, 423, 424, 425**
 Latėnas, Faustas **71, 72**
 Ledas, Vytautas **102**
 Lenne, Hege **333**
 Liandzbergis, Linas **4, 63, 175, 184, 196, 154–167, 217, 257, 289, 292, 293, 299, 301, 312, [315], 338, 342**
 Ligtoet, Erik-Jan **390**
 Lindman, Pia **184, [184], 160, 166**
 Lingys, Vitas **182**

 Liškevičius, Dainius **49, 183, 196, 245, 257, 338, 342, 350, 390, 409**
 Liutkus, Viktoras **38, 177, 200**
 Lovink, Geert **186**
 Lubytė, Elona **119, 199**
 Ludavičius, Eimantas **[102], 110**
 Ludavičius, Julius **173, 175, 193, 194, 217, 290**
 Lukauskytė, Genovaitė **240**
 Lukauskas, Sigitas **217**
 Lukenskas, Česlovas **142**
 Lukienė, Jūratė **221**
 Lukys, Alvydas **190, 220, 221, 225, 338, 350**
 Lukminas, Edmundas **269**
 Lukošūnienė, Aušra **219**
 Lupeikis, Kęstutis **247, 338, 350**
 Luukka, Leila **322**

 Macaitis, Saulius **64, 67, 68**
 MacLennan, Alastair **184, 159**
 Mačiulskis, Vilius **358**
 Mačiūnas, Jurgis (George) **54, 149, 153, 173**
 Makarevičius, Gintaras **221, 316, 342, 390, 409**
 Maki, Teemu **183**
 Maknytė, Aurelija **161, 166, 350, 358**
 Makštutis, Artūras **39, 170, 183, 192, 217**
 Malašauskas, Raimundas **49, 287, 293, 299**
 Malaškevičiūtė, Sandra **333**
 Maliavina, Valeria **254**
 Marcelionis **254**
 Marcelionytė, Marija **257**
 Marcinkevičiūtė, Rūta **41**
 Martel, Richard **184, 159, 166**
 Martinaitytė, Ieva **51**
 Martinionis, Rytis **418**
 Martinėnas, Raimondas **358**
 Martinkus, Vytautas **291**
 Martinsonas, Valdis **63**
 Mašanauskas, Kipras **71, 72, 338**
 Matiukienė, Karina Katrė **257**
 Matulaitė, Dalia **179, 195**
 Matuszak, Tomas **322**
 Mazin, Viktor **184**
 Mazūras, Petras **46, 171, 176, 179, 195, 239, 282, 358**
 Mažeikaitė, Saulė **262, 266**
 Mažeikis, Gintautas **66, 94**
 Mažylis, Saulius **186, 290, 293, 342**
 Mažonaitė, Agilė **350**
 Mažonas, A. **272**
 Mažulis, Rytis **71, 72**
 Medzikauskas, Karolis **85, 86**
 Meynier, Fredric **322**
 Mekas, Jonas **20, 54, 386**
 Merkelys, Remigijus **71, 72, 172**
 Miazma, Kriptonimas **269**
 Micaelli, Corrine **185**
 Michelkevičė, Lina **53, 438, 442**
 Michelkevičius, Vytautas **1, 53, 8–27, 262–267, 286–301, 398, 399, 409, 441, 442**
 Mickevičius, Audrius **72, 219, 221**
 Mickevičius, Justas **418**
 Mickus, Virginijus **108**
 Mikėnas, Juozas **282**
 Mikkor, Madis **132**
 Mikšionis, Vytautas **46, 258, 322, 304**
 Mikšys, Darius **120, 125, 190, 245, 262, 264, 265, 266, 338, 342, 405**

Mikuta, Alvydas **332**
 Milašius, Juozas **175, 180, 195, 217**
 Miliauskaitė, Nijolė **151**
 Miliūnas, Kristijonas **428**
 Milkintas, Alminas **332**
 Milukas, Ričardas **120, 125**
 Miškinis, Šarūnas **72**
 Mockūnas, Liudas **350**
 Mončys, Antanas **5, 209, 291, 296, 377**
 Monodrama, Tirsas **269**
 Morkūnaitė-Raudonė, Orūnė **49, 258, 259, 342, 350**
 Morris, Robert **437**
 Motužienė, Lina **98**
 Mumford, Lewis **180**
 Mušinskas, Saulius **332**

 Nakaitė, Radvilė **144**
 Nakas, Šarūnas **3, 71, 72, 140-147, 148, 149, 151, 172**
 Nancarrow, Conlon **171**
 Narkevičius, Deimantas **32, 33, 78, 98, 119, 120, 124, 125, 171, 183, 221, 222, 277, 289, 290, 291, 292, 293, 296, 299, 300, 316, 342, 422**
 Narkus, Dainius **333**
 Narkus, Robertas **396, 409**
 Narmontaitė, Asta **333**
 Navakas, Mindaugas **122, 171, 176, 179, [181], 182, 183, 195, 196, 199, 206, 277, 286, 298, [437], 437**
 Neimantas, Valdas **72**
 Nemeikšis, Ričardas **350**
 Nivinskas, Vytytis **350**
 Nockus, Kęstutis **333**
 Noreika, Domas **89, 90, 92**
 Novickas, Audrius **4, 12, 13, 22, 23, 47, 53, 186, 187, 286-301, 316, 322, [329], 342, [342], [356-357], 358, [366], 423, [439]**
 Novikov, Timur **183, 196**

 Optimist, Irma **184, 160, 166**
 Ozarinskas, Valdas **180, 183, 293, 338, 342, 350, 382, 390, 391**

 Pabarškaitė V. **119**
 Pačėsa, Remigijus **316**
 Paik, Nam Jun **173, 219, 225**
 Palukaitis, Juras **179**
 Parulskis, Ernestas **175, 160**
 Parulskis, Liudas **350**
 Patinskas, Donatas **333**
 Paukštelis, Vytautas **172**
 Paukštys, Saulius **220, 225**
 Paulauskis, Giedrius **245**
 Paulauskis, Linas **71, 72**
 Pauza, Evaldas **46, 304**
 Pelhjan, Marko **188**
 Penderecki, Krzysztof **174**
 Peroksidinė Kekšė **176**
 Petrov, Viktor **156**
 Piekuras, Gediminas **358**
 Piesarskas, Andrius **234**
 Pilinkus, Saulius **108**
 Pivoriūnas, Eimantas **221**
 Platelis, Kornelijus **151**
 Platonas **84, 85**
 Pocevičius, Darius **272**
 Powers, Ostin **80, 81**
 Pšibilskis, Liutauras **312**
 Pučinskas, Saulius **63**
 Pukytė, Eglė Paulina **76, 119, 124, [253], [255], 258, 342, 350,**

[357], 409, [424]
 Puskunigis, Giedrius **338**

 Rabagliati, Sarah **85**
 Račiūnaitė, Tojana **325**
 Radavičiūtė, Diana **219, 225**
 Radzevičius, Auris **110**
 Radzevičiūtė, Undinė **258, 338**
 Raila, Artūras **52, 53, 59, 171, 183, 193, 239, 289, 316, 338**
 Rakauskaitė, Eglė **59, 77, 78, 221, 222, 277, 316, 342**
 Ramanauskas, Algis **4, 226-237**
 Ramanauskas, Linas **405**
 Ramanauskas, Liudas **110**
 Rancière, Jacques **173**
 Ratavičius, Mindaugas **71, 222, 312, 338, 342, [367]**
 Raubaitė, Inga **257, 259**
 Raudonis, Gvidas **288**
 Raudonis, Laisvūnas **350**
 Remeikytė, Jurgita **221, 258, 338**
 Repulsija, Kalatu **269**
 Rėklaitytė, Akvilė **1**
 Ridikaitė, Eglė **49, 350**
 Riefenstahl, Leni **247, 251**
 Rimkūnas, Rolandas **26**
 Rindzevičiūtė, Eglė **42, 119, 259**
 Rogers, Paul **187, 288, 299, 308, [309], 322**
 Romanovskij, Denis **156**
 Roos, Nina **[182]**
 Rotomskis, Artūras **262, 266**
 Rudys, Bronius **338**
 Ruudi, Ingrida **132, 133**
 Ruzgas, Juozas **208, 212**

 Said, Edward **180**
 Sauka, Šarūnas **432**
 Scanner (Robin Rimbaud) **183**
 Schulze, Klaus **62**
 Senkutė, Vaiva **358**
 Sensibilė, Palolas **269**
 Sevruckienė, Vida **358**
 Shulgin, Aleksei **188**
 Sidaras, Egidijus **333**
 Sildre, Joonas **133, 134**
 Skersytė, Alma **221**
 Skudžinskas, Gytis **338**
 Skurvidaitė, Sandra **41, 46, 234, 287, 299, 423**
 Smits, Rasa ir Raitis (Šmitai) **17, 188**
 Soboleva, Mari **128**
 SODA **350**
 Sodeika, Gintaras **71, 72, 142, 144, 148, 149, 153, 172, 175, 195, 217**
 Soest, Machiel van **390**
 Solanas, Valery **281**
 Songailaitė, Rūta **390**
 Srogis, Donatas **226, 227, [227], 229, 230, 232, 234, 236, 237**
 Stadalninkaitė, Regina **219**
 Stanaitytė, Irma **221**
 Stančienė, Kristina **426-429, 434-433**
 Stančius, Antanas **409**
 Stanikiai, Svajonė ir Paulius **4, 19, 20, 33, 120, 125, 183, 196, 198-207, 277, 312, [439]**
 Stanikas, Paulius **308, [310]**
 Stanikienė, Svajonė **308, [309]**
 Stanionis, Vytautas V. **107, 108, 109, 110**
 Staniūnienė, Rasa **217**
 Staniūnas, Sigitas **217**

- Stepanovas, Klaudijus **62, 63, 209**
 Stockhausen, Karlheinz **171**
 Stoškus, Krescencijus **62**
 Strioga, Leonas **210, 211**
 Suncovienė, Onutė **110**
 Sverdiolas, Arūnas **87**
 Svetikas, Eugenijus **110**
- Šabasevičius, Helmutas **175**
SAGA 350
 Šaliamoras, Romanas **358**
 Šaltenis, Arvydas **37, 38, 177, 220, 252**
 Šaltenis, Saulius **203**
 Šapoka, Kęstutis **1, 8–27, 33, 35, 53, 116, 398, 399, 409, 434–440, 442**
 Šarka, Benas **269, 272, 275**
 Šeputis, Gintaras **4, 66, 67, [67], 68, 72, 73, [73], 75, 221, 214–224**
 Šeputienė (Žalneravičiūtė), Sonata **60, 61, 63, 65, 66, 69, 70, 216, 217, 221**
 Šeškus, Laurynas **244, 250**
 Šileikienė, Vilma **221, 257, 259**
 Šimelis, Ignas **110, 240, [243], 316, 332**
 Šimkevičius, Mindaugas **332, 333**
 Širvinskas, Saulius **338**
 Šliogeris, Arvydas **94**
 Šlipavičius, Artūras **175**
 Šlipavičius, Rimas **68, 69**
 Šnipas, Mindaugas **46, 171, 179, 180, 195**
 Špokauskas, Mindaugas **338**
 Šurkus, Henrikas **418**
- Tarvydas, Simonas **221, 222**
 Tamulevičius-Faja, Saulius **107, 110**
 Teitelbaumas, Solomonas **430**
 Toomik, Jaan **288**
 Tralla, Mare **282**
 Trečiokas, Gediminas **221**
 Trakšelytė, Aušra **437**
 Treigys, Remigijus **272, 275, 350**
 Triisberg, Airi **126–137**
 Trilupaitytė, Skaidra **30–57, 442**
 Trimakas, Gintautas **221, 258, 304, 312, 316, 338, 350**
 Troncy, Éric **436**
 Trossek, Andreas **133, 134**
TTTP 188
 Tubutytė, Jolanta **333**
 Tucker, Sara Louise **390**
 Tuleikis, Leonardas **323**
 Tumpytė, Dovilė **72, 44, 422–425**
 Turkina, Olesia **184**
- Ukrinaitė, Birutė **316**
 Urbaitis, Mindaugas **71, 72, 221**
 Urbanavičius, Vladas **96, 171**
 Urbonas, Gediminas **39, 51, 53, 54, 81, 185, 166, 200, 217, 246, 289, 294, 299, 316, 342**
 Urbonai, Gediminas ir Normeda **3, 18, 21, 22, 50, 53, 57, 120, 125, 168–197, 185, 203, 262, 266, 277, 295, 422**
 Urbonas, Raimundas **272, 275**
 Uzdras, Remigijus **333**
- Vadapalas, Alvydas **173, 175, 194**
 Vaičekauskas, Darius **4, 252, 258, 260, 268–275**
 Vaičys, Gintautas **358, 342**
 Vainio, Tiina **322**
- Vaitekūnas, Jonas **338**
 Vaitiekūnas (Vaitekūnas), Justinas **4, 244–251, 338, 358**
 Vaitiekūnai (Vaitiekūnai), Jonas ir Justinas **183, 184, [189], 196**
 Vaitiekūnas, Ričardas Povilas **200**
 Vaitkus, Rytis **333**
 Vaitkutė, Šarūnė **333**
 Vaivada, Petras **198**
 Valaitė, Edita **258**
 Valatkevičius, Jonas **342**
 Valčik, Renata **183, 196**
 Valeikis, Rimas **34, 35, 43, 259**
 Valiauga, Artūras **358**
 Valiukonis, Jonas **332**
 Valiulis, Skirmantas **58, 60, 61, 64, 65, 66, 67, 69, 70, 215**
 Valius, Saulius **219, 225**
 Valjakka, Timo **181, 195**
 Vanagas, Vilius **350, 382**
 Vancevičius, Audrius **350**
 Varese, Edgard **171**
 Varveklis **176**
 Vasaitis, Vytautas **332**
 Vasiliūnaitė, Elena **110**
 Vasiliūnienė, Dalia **110**
 Vasiliūnas, Vytautas **110**
 Vaupšas, Marius **203**
 Vaupšienė, Audronė **183**
 Venclova, Andrius **184**
 Venclovas, Kazys **308, [311]**
 Vežikauskas, Vytautas **332**
 Vienožinskis, Justinas **227, 232, 236, 247, 251, 296, 358**
 Vildžiūnas, Kristijonas **247**
 Vildžiūnas, Vladas **171, 176, 179, 195**
 Virbickaitė, Aistė Paulina **90**
 Vyšniauskaitė, Danielė **39, 170, 192**
 Vosiylūtė, Marta **26, 118, 124, 409**
- Zabielavičius, Antanas **244, 250, 252, 259, 260**
 Zagorskas, Jonas **6, 26, 350, 409, 431, 426–429, 431, 432, 433**
 Zalatoritūtė, Aistė **358**
 Zapkus, Kęstutis **39, 40, 45, 46, 51, 52, 53, 175, 217, 289, 290**
 Zemkauskas, Rytis **348**
 Zimblytė, Kazė **439**
 Zinkevičius, Gintaras **63, 65, 68, 69**
 Znamierowski, Gintaras **4, 226–237, 289**
 Zolubas, Remigijus **220, 221, 225**
 Zorbist, Agatha **322**
 Zoviet France **183**
 Zuokas, Artūras **54, 279, 295**
- Žaltauskas, Vytautas **262**
 Žilinskas, Mykolas **282**
 Žungaila, Giedrius **[435]**
 Žvirblytė, Milda **435**
- Waeckerlin, Theres **322, [328]**
 Wakmevitch, Igor **62**
 Waliszewska, Aleksandra **390**
 Warhol, Andy **135, 436**
 Warr, Tracey **183**
 Wasko, Maria **322**
 Wirz, Mirjam **54, 187**
 Wood, Timothy **390**
 Wowereit, Klaus **265**
- Xenakis, Iannis **174**

Dėkojame / Thanks to: visiems menininkams
už dalyvavimą ir leidimą naudoti jų fotogra-
fijas ir iliustracijas knygoje / all the artists who
took part in the publication and kindly author-
ised the use of their pictures

Rėmėjai / Supporters: Kultūros rėmimo
fondas / Culture Support Foundation, UAB
„Lukrecijos reklama“, visi dalyvaujantys
menininkai / all participating artists

Išleido / Published by: Lietuvos
tarpdisciplininio meno kūrėjų sąjunga
(LTMKS) / Lithuanian Interdisciplinary Artists'
Association, Vilnius, www.letmekoo.lt

Spausdino / Printed by UAB Logotipas,
www.logotipas.lt, Vilnius, Lithuania

Tiražas / Copies: 1000

Popierius / Paper: Holmen Book, 70 g/m²,
Munken Print Cream, 150 g/m², Munken
Print Cream, 300 g/m²

Tekstai / Texts by

Skaidra Trilupaitytė
Danutė Gambickaitė
Monika Krikštopaitytė
Neringa Černiauskaitė
Redas Diržys
Anonimė
Airi Triisberg
Evaldas Dirgėla

Dovilė Tumpytė
Kęstutis Šapoka

**Pokalbiai su menininkais /
Conversations with artists**

Šarūnas Nakas
Arūnas Dikčius
Linas Liandzbergis & Džiugas
Katinas

Nomeda & Gediminas Urbonas
Svajonė & Paulius Stanikas
Henrikas Gulbinas
Gintaras Šeputis
Gintaras Znamierowski & Algis
Ramanauskas
Donatas Jankauskas (Duonis)
Evaldas Dirgėla & Justinas
Vaitiekūnas

Rokas Dovydenas
Mindaugas Gapševičius
Darius Vaičekauskas &
Vladas Balsys
Cooltūristės
Algis Lankelis & Audrius
Novickas
Jonas Zagorskas

(NE)PRIKLA USOMO ŠIU

Tai vienas pirmųjų bandymų sudaryti istorijų rinkinį apie šiuolaikinio meno genezę ir raidą Lietuvoje nuo Sąjūdžio ir Nepriklausomybės atkūrimo iki šių dienų. Istorija skleidžiasi kritiniuose menotyrininkų ir pačių menininkų tekstuose, taip pat pasakojimuose iš pirmų lūpų – pokalbiuose su įvykių ir meno renginių iniciatoriais menininkais. Tekstus gausiai papildo vaizdiniai liudijimai – daugiau kaip dvidešimties metų renginių ir kūrinių dokumentacija. Knyga įtraukia subjektyviomis istorijomis apie menininkų iniciatyvas ir savivaldas Vilniuje ir kituose miestuose.

This is one of the first attempts to compile stories about the genesis and evolution of contemporary art in Lithuania from the period of Revival (1987) and the restoration of Lithuania's independence to this day (2011). History unfolds in the critical texts by art critics and artists themselves, as well as in first-hand accounts – conversations with the initiators of art events. Texts are accompanied by abundant visual evidence – the documentation of more than twenty years' worth of events and works of art. The book offers a captivating kaleidoscope of subjective stories about artists' initiatives in Vilnius and other cities in Lithuania.

MENO I

LTMKS (Lietuvos tarpdisciplininio meno kūrėjų sąjunga) vienija daugiau kaip 60 šiuolaikinio meno kūrėjų ir priklauso Lietuvos meno kūrėjų asociacijai, tačiau visuomet buvo virtuali organizacija (be patalpų) ir vykdėdavo renginius „Kablyje“, kareivinėse Šiaurės miestelyje, ŠMC, „Fluxus ministerijoje“, viešose erdvėse Vilniuje ir kituose miestuose. LTMKS yra visuomeninė organizacija (asociacija), įkurta 1998 metais, ir tęsia 1994 metais įsteigtos „Metastudijos“ veiklą. 1998 metais įkurta sąjunga vienija ir jaunus, ir jau pripažintus menininkus, gavusius Nacionalines ir kitas reikšmingas premijas, dalyvavusius Venecijos bienalėje ir kitose žinomose tarptautinėse ir vietinėse parodose. Tai vienintelė menininkų ir kuratorių valdoma organizacija Lietuvoje, veikianti nuosekliai jau ilgiau kaip dešimtmetį. Ji organizuoja ir prodiusuoja parodas, renginius, rezidencijas, leidžia leidinius ir atstovauja menininkams sociopolitinėse situacijose.

Nors menininkų asociacija ir vadinasi sąjunga kaip ir kitos dar sovietmečiu įkurtos organizacijos, tačiau neturi paveldėtos biurokratinės struktūros ir lanksčiai reaguoja į šiuolaikinę meno situaciją Lietuvoje bei flirtuoja su ja.

NE)PRIKLAU

The **Lithuanian Inter-disciplinary Artists' Association (LETMEKOO)** is an artist-run organisation that has more than 60 members and belongs to the Lithuanian Art Creators' Association, yet it has always been a virtual organisation (without premises) and organized its projects at Kablys ("The Hook", the former Railway Workers' Culture Palace in Vilnius), military barracks in the Northern Town district of Vilnius, the Contemporary Art Centre, the Ministry of Fluxus (a government-sponsored artist studio complex in Central Vilnius), and in public spaces of Vilnius and other cities. LETMEKOO, established as a non-governmental public organisation (an association) in 1998, continues the activities of Metastudija, an artist-run initiative that emerged in 1994. The association unites both young and acclaimed artists who received the Lithuanian National Art and Culture Prize and other awards, and participated in the Venice Biennale and other prominent international and local exhibitions. It is the only organisation run by artists and curators in Lithuania that has been consistently active for more than a decade already. It organizes and produces exhibitions, events and residencies, publishes various publications and represents artists in various socio-political situations.

Although the association's name in Lithuanian resembles those of the creative unions established in the Soviet era, it has no inherited bureaucratic structure, and is thus able to flexibly respond to today's situation of the Lithuanian art scene and flirt with it.